

УДК 725

ТРАНСФОРМАЦІЯ БІБЛІОТЕК: ВІД КНИГОСХОВИЩА ДО КУЛЬТУРНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ

Макушина Я. А.¹ маг.; Мерилова І. О.², к. арх., доц.

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

yamakshinal11@gmail.com; merylova.iryana@pdaba.edu.ua

Постановка проблеми. Зміна типології бібліотек та їх адаптація до сучасних реалій стає важливою проблемою, особливо у контексті стрімкого розвитку цифрових технологій та змін у читацьких потребах. Українські бібліотеки, подібно до своїх світових колег, стикаються з необхідністю перетворення традиційних бібліотечних середовищ у сучасні, інноваційні центри культури, освіти та інформації. Це вимагає уваги до питань стратегічної архітектурно-планувальної трансформації будівель і впровадження нових сервісів та технологій, а також активної співпраці з громадою.

Мета дослідження є глибоке розуміння процесів зміни типології бібліотек та їх підлаштування до сучасних реалій. Результати дослідження будуть корисні для розробки рекомендацій щодо подальшого розвитку бібліотечної сфери в Україні.

Результати дослідження. Інформаційні технології вносять багато змін у сучасне життя. Торкнулися вони й бібліотек. Відомо, що з давніх-давен бібліотеки в контексті культури виступали як засіб формування, розвитку, збереження і наслідування культурних цінностей різних часів і поколінь. Нині, щоб вижити в умовах сьогодення, бібліотеки мають стати місцями, «куди людина звертається для пошуку інформації». Бібліотека не існує сама по собі, вона обов'язково є частиною структури комунікацій – наукових, інформаційних, соціальних тощо. Зараз прослідковується тенденція до створення бібліотек нового формату, Серед них такі типи як: бібліотеки-кафе, кафе-читальні, медіатеки, бібліотеки-музеї, бібліотеки-клуби, інтелект-центри та інші. Проте трансформація бібліотечного середовища може здійснюватися і без кардинальної зміни існуючої типології бібліотеки. Міжнародний досвід демонструє, що майбутнє бібліотек – за їхнім перетворенням на культурно-інформаційні центри, які будуть надавати широкий спектр послуг для різних цільових груп [1]. Бібліотека має трансформуватись зі звичного для всіх книгосховища, до місця для спілкування, навчання, отримання інформації та гуртування громади. Нині популярними стали терміни: «бібліотека – вільний простір» та «відкрита бібліотека». У багатьох бібліотеках зараз створюють так званий «вільний простір». Це простір діяльності активних людей, епіцентр соціокультурних подій тощо. Оновлений формат бібліотеки заохочує до організації виставок, проведення різноманітних тренінгів, семінарів, дискусійних зібрань, зустрічей активних спільнот, громадських діячів, проведення майстер-класів, турнірів тощо. Крім того, сучасний вільний простір бібліотек також можна використовувати для реалізації цікавих соціально-корисних, культурно-освітніх, інформаційних та пізнавальних заходів [2, с. 4].

На сьогоднішній день сучасний користувач бібліотеки, як простору для соціальної взаємодії та отримання інформації, потребує комфортних умов, сучасної ресурсної бази, новітніх послуг та прогресивних технологій [3]. А нові стандарти – це, насамперед, оновлені простори, сучасні форми роботи, цікаві й корисні членам громади, та зміна парадигми загалом. Серед сучасного різномаїття бібліотечних просторів, на нашу думку, найбільш вдалим для української практики може стати формат бібліохабу, адже цей формат дозволяє поєднати усі вищезгадані функції під один дах. Цей формат допомагає перетворити бібліотеку із сховища книг, що

видаються для читання на певний термін, в епіцентр культури і творчості, у відкритий простір для розвитку як окремої особистості, так і громади загалом. Облаштовуючи місця для спілкування, дискусій, зустрічей, навчання, дозвілля, ігор, партисипації, бібліотеці водночас вдається зберегти свій стратегічний статус.

Дослідники розглядають бібліохаб як сучасний багатофункціональний, вільний і доступний бібліотечний простір для спілкування, соціальних ініціатив, особистісного розвитку, навчання, творчості та активного дозвілля. Він слугує підвищенню рівня освіченості та культури спільноти, соціальній взаємодії і згуртованості громади. Тут члени громади можуть цікаво та корисно проводити час, розробляти спільні проєкти, обговорювати актуальні для них теми, розвиватися та самовдосконалюватися. Бібліохаб – це епіцентр соціокультурних подій, інформаційний центр, територія креативного навчання, самовираження і комунікації, спілкування та дозвілля, майданчик громадянської активності членів громади.

Бібліохаби давно розповсюджені у США та Європі. Саме вони докорінно змінили бібліотечні системи цих країн. Там бібліотеки — це синергія знань, сучасних технологій, естетичного дизайну і комунікацій між людьми. По суті, це комфортні високотехнологічні громадські простори з функціями коворкінгу, які орієнтовані на особистість та змінюються під її потреби. Книгозбірні перетворюються в центри зосередження суспільного життя не тільки району, а й усього міста в цілому. Прикметно, що в Україні також відбувається переосмислення функцій і ролі бібліотек як культурних інститутів і з'являються бібліохаби. Це не може не тішити, адже означає, що книгозбірні ремонтуються, оснащуються технікою, модернізуються, розширюють сферу діяльності. Наприклад, уже широко відомі київські, львівські, запорізькі, луганські та інші бібліохаби. У Києві проєкт «Сучасний бібліотечний простір – «БібліоHUB» розпочато в 2017 році. Він передбачає модернізацію бібліотек з перетворенням їх у сучасні простори, які надихають зовні і всередині. Наразі немає єдності в написанні терміну: зустрічаємо «BIBLIONUB», «БібліоHUB», «Бібліохаб», «Бібліотека-хаб». Як бачимо, залишається широке поле діяльності для теоретиків-бібліотекознавців та архітекторів [4].

Висновки. Отже, бібліотека сьогодні – це не лише місце для збереження книг, а простір для відвідувачів, який уможливить свободу вибору необхідної їм інформації. Нині до поняття «бібліотечний простір» включено такі важливі складники, як професійний простір, інформаційний простір, фізичний простір тощо. Урахування всіх цих важливих компонентів допоможе бібліотекам вийти на новий етап свого функціонування.

Список використаних джерел

1. Шум Л. Дискусія на тему «Бібліотека як центр спільнот: утопія чи реальність?». Docudays UA, 2018. URL: <https://livelibrary.com.ua/news> (дата звернення: 13.04.24)
2. Бояринова О. та ін. Чотири простори бібліотеки : модель діяльності. Українська бібліотечна асоціація. Київ, 2020. 104 с.
3. Гейман Н. Чому наше майбутнє залежить від читання? URL: <https://cutt.ly/Tw7lbISd>
4. Бібліохаб як сучасний бібліотечний простір. URL: <https://cutt.ly/Tw7lv0t6>